

بزرگ‌ترین ساعت آفتابی جهان

نام: برج طغرل

قدمت: ۹۰۰ سال

نشانی: شهری، خروجی این بابویه
خیابان تقی پور

برج طغرل در شهرری که در زمان سلجوقیان بنا شد قدمتی ۹۰۰ ساله دارد؛ آرامگاه طغرل بیک سلجوقی با مقبره خلیل سلطان. روایت‌های متعددی درباره این برج آجری و باشکوه در منابع تاریخی ثبت شده است. این برج که نماد تاریخی تهران قدیم محسوب می‌شود همچنان پابرجاست. برخی از مورخان و باستان‌شناسان معتقدند این برج، آرامگاه نخستین پادشاه سلسله سلجوقیان یعنی طغرل بیک سلجوقی است. گروه دیگری از مورخان اما بر این عقیده‌اند که یکی از فرزندان تیمورلنگ، به نام خلیل سلطان، در این مکان مدفون است. روایت دیگری هم وجود دارد که برج طغرل را آرامگاه خلیل سلطان و همسرش شادالملک در قرن پانزدهم میلادی می‌داند. معماری برج ۲۰ متری طغرل به گونه‌ای طراحی و اجرا شده بود که ۹ قرن پیش، زمان دقیق را مثل ساعت محاسبه می‌کرد. دور تادور برج طغرل ۲۴ برجستگی‌ها وجود دارد. در بالای هر کدام از این برجستگی، ۴ نیم‌دایره تعبیه شده و هر نیم‌دایره، یک ربع ساعت را نشان می‌دهد. طرز کار این ساعت آفتابی به گونه‌ای است که پس از طلوع آفتاب، با گذر زمان کنگره‌های برج یک به یک روشن می‌شوند. با گذشت یک ساعت از طلوع آفتاب، یک کنگره با نور آفتاب روشن می‌شود و اگر ۲ ساعت از طلوع خورشید گذشته باشد، ۲ کنگره روشن می‌شود و به تدریج زمان محاسبه خواهد شد.

عکس: لوئیجی بشه / سال ۱۳۳۱ خورشیدی

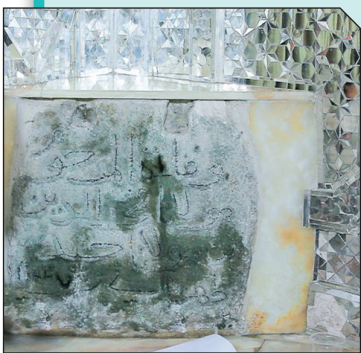
قدیمی‌ترین سنگ قبر

نام: مقبره مولانا فخرالدین حیدر تهرانی

قدمت: ۹۰۰ سال

نشانی: امامزاده زید، خیابان ۱۵ خرداد، خیابان خیاط‌ها

سنگ قبرهای تاریخی و قدیمی بازتاب‌دهنده آداب و رسوم تدفین، منطقه زندگی و زیست اجتماعی و فرهنگی مردم یک شهر محسوب می‌شوند. تهران نیز از این قاعده مستثنی نیست. وجود سنگ قبرهای تاریخی در قبرستان‌های محلی و همجوار با امامزاده‌ها نشانی از تاریخ این شهر را با خود دارند. یکی از قدیمی‌ترین سنگ قبرهای کشف شده در تهران مربوط به سنگ قبر ۹۰۰ ساله‌ای است که نام شاعر تهرانی، مولانا فخرالدین حیدر تهرانی، رویش حک شده است. علیرضا زمانی، تهرانی پژوهشگر، می‌گوید: «اگر به قدیمی‌ترین سنگ قبر موجود در بازار که در امامزاده زید تهران قرار دارد، نگاه کنید، متوجه می‌شوید مربوط به ۹۰۰ سال پیش و مربوط به مولانا فخرالدین مولانا حیدر تهرانی است. آن زمان عنوان مولانا را به هر کسی اطلاق نمی‌کردند و آن شخص باید سلسله مراتبی در حوزه تصوف و ادبیات را طی می‌کرد تا این عنوان را دریافت کند. این موضوع نشان می‌دهد بارقه‌هایی از فرهنگ در تهرانی که یک روستا بوده، وجود داشته است.» در امامزاده زید، علاوه بر این مقبره قدیمی، آرامگاه لطفعلی خان زند نیز قرار دارد. پادشاه جوان زندیه که به دست آقامحمدخان قاجار به قتل رسید. امامزاده زید بازار، به عنوان سومین امامزاده قدیمی پایتخت، بخشی از تاریخ و هویت شهر را در خود جای داده است.

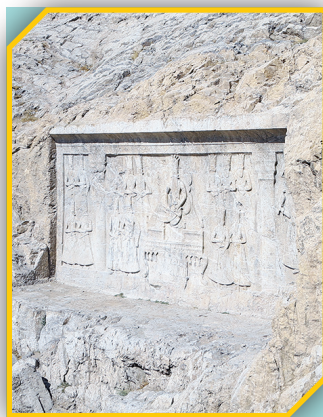
نام: چشمه علی (سورن)

قدمت: ۸ هزار سال

نشانی: شهرری، بزرگراه آوینی، بین بلوار صفاییه و بلوار شهید غیوری

سورن و چشمه سحرآمیز

در چشمه علی شهرری، آثار تمدنی ۸ هزار سال پیش نهفته است. وقتی چشمه‌ای دل‌سنگ را شکافت و دشت ری را حاصلخیز کرد، همه چیز برای شکل‌گیری تمدن کهن ری باستان مهیا شد. ۸ هزار سال پیش، اقوام آریایی در مسیر خود در حالی که به دنبال آب و آبادانی برای تشکیل سکونتگاه می‌گشتند، وقتی به چشمه رسیدند نخستین سکونتگاه‌ها را در تپه‌های حوالی این چشمه جوشان بنا کردند و تمدن چشمه علی از همین دوره تاریخی آغاز شد. چشمه علی پیش از اسلام «چشمه سورن» نام داشت که اشاره به خاندانی به همین نام در دوران ساسانیان دارد. گفته می‌شود خاندان سورن، مسئولیت تاج‌گذاری خانواده ساسانیان را بر عهده داشتند. از همین جا بود که نخستین سکونتگاه‌های ری و تهران امروز شکل گرفت؛ جایی که در کاوش‌های بین سال‌های ۱۳۱۳ تا ۱۳۱۵ م. کشف شد. سفالین متعلق به بیش از ۶ هزار سال پیش نیز در آن کشف شد. از دیگر یافته‌های باستانی چشمه علی، آثار تمدنی متعلق به دوره پارته‌ها، آغاز مسیحیت، ساسانیان و آغاز اسلام است که نشان از قدمت این تمدن کهن به عنوان هسته اولیه ری باستان دارد. در دوران باستان، دور تادور ری با دیواری محصور شده بود که البته در زمان حمله اعراب تخریب شد. اکنون در کنار تخته‌نگاری‌های دوران فتحعلی شاه قاجار، دیواری با همان شکل و شمایل بازسازی شده و بالای این چشمه تاریخی دیده می‌شود.

اسرار تپه گنج

نام: تپه سیمین قلعه

قدمت: دوره اشکانی و ساسانی

نشانی: ارتفاعات ضلع جنوب غربی محله دارآباد

حدود نیم قرن پیش، سیمین قلعه تفرجگاه دارآبادی‌ها بود. اهالی دارآباد و محله‌های اطراف روزهای تعطیل و هر وقت فرصتی برای دورهمی در طبیعت پیدا می‌کردند، راهی تپه سیمین قلعه می‌شدند؛ تپه ماهوری مشرف به دارآباد که بهار و تابستان رخت‌سبزی می‌پوشید و می‌شد تفریحگاه شمیرانی‌ها. برخلاف نامش، روی این تپه تاریخی هیچ اثری از قلعه نیست، اما شمیرانی‌ها قرن‌هاست که آن را سیمین قلعه می‌نامند. راز این نام را باید در روایت‌های محلی و اسناد تاریخی به دست آمده از دل این تپه باستانی جست‌وجو کرد. می‌گویند چون این تپه در دل خود گنج‌ها و آثار باستانی فراوان داشت، محلی‌ها نامش را سیمین قلعه گذاشتند. کاوش‌های باستانی ۶ دهه پیش در این تپه تاریخی نیز ادعای دارآبادی‌ها را تأیید می‌کند. در این جست‌وجوها، سفال‌های تاریخی، اشیای عتیقه و آثار تمدنی بسیاری کشف شد که قدمت آنها به دوران اشکانیان و ساسانیان می‌رسد. سیمین قلعه که اکنون تپه ماهوری است پوشیده از فضای سبز، در بخش جنوب غربی محله دارآباد و روی بلندی‌های مشرف به این محله قابل مشاهده است. این تپه تاریخی که زمانی نه چندان دور کاربرد تفرجگاهی داشت و بازمین‌های کشاورزی دارآبادی‌ها و اراضی بیابانی اطراف آن احاطه شده بود، در محاصره ساختمان‌ها قرار دارد.

